

4. De plastic tasjes van God

Een kerk waar God Zich laat vinden, hoe ziet die eruit? Het zal, zegt Jezus, in ieder geval een plek zijn van zieken en kinderen. De kerk lijkt op een hospitaal en op een peuterspeelzaal. God verbergt Zijn schoonheid bij voorkeur in wat lelijk is, en Zijn macht bij voorkeur in wat zwak is. Daarvan is Jezus het grootste voorbeeld. Maar wij kunnen er zelf ook een voorbeeld van zijn.

Dit laatste werkt Paulus uit als hij het heeft over de beroemde 'schat in aarden kruiken'.⁶⁰ Dat is nu weer zo'n provocerende opmerking van Paulus. Het evangelie, zei Nietzsche, betekent een 'Umwerthung aller antiken Werthe'⁶¹. Daarom verafschuwde hij het christendom. In zijn analyse had hij in ieder geval gelijk.

Hier is ook zo'n *Umwerthung* aan de gang. Een schat in aarden kruiken, dat is precies wat wij niet willen. Sommige mensen storen zich al aan een dominee in een korte broek, waar zijn melkflessen onderuit steken. Maar dit is nog heel iets anders.

Wat zijn onze schatten? Onze kinderen en ons geld bijvoorbeeld. Onze gezondheid en onze status. Onze welvaart, onze beschaving en onze cultuur. Hoe gaan we met die schatten om? Wel, een schat bergen we in ieder geval zo goed mogelijk op. Een schat aan goud stop je in een kluis. Je meest kostbare bezittingen kun je naar de bank brengen, om daar te worden bewaard. Je kinderen laat je niet alleen over straat gaan als het donker is. De welvaart en de beschaving beschermen we achter een sterke regering, een leger. Voor velen bij voorkeur ook achter grenzen, zodat we niet 'overspoeld worden' door een 'tsunami van islamisering'⁶².

Als je een schat toch laat zien, dan is het voor eventjes, en goed beschermd. De kunstschaten van onze musea worden veilig achter glas tentoongesteld. Veel te kostbaar om zomaar iemand in handen te geven. Ja, ook zo ga je met een schat om.

60 2 Korinthe 4:7-18

61 F. Nietzsche, *Jenseits von Gut und Böse*, Nietzsche Werke 6/2, Berlin: De Gruyter 1968, 3.

62 Geert Wilders, *Volkskrant* 7 oktober 2006 (interview 'Stop de tsunami').

Als je een schat laat zien, dan presenteer je hem zo mooi mogelijk. Dan stop je hem in de mooiste verpakking. Als je een kostbaar geschenk geeft, een sieraad, dan stop je die niet in een oude krant, maar in een prachtig doosje en zo biedt je hem aan. De grootste schat die de Rooms-Katholieke Kerk bezit, is de heilige hostie. Ook die schat wordt soms getoond, en als dat zo is, dan zit die schat in een stralende gouden verpakking: de monstrans. Glaswerk, met daarin de hostie, en daar omheen een prachtige stralenkrans van goud en edelstenen. In een museum, achter glas, zijn ze te bewonderen, en in een processie worden ze rondgedragen. Zo hoort dat. Zo gaan wij met schatten om.

Met de schat waar Paulus over spreekt, is het heel anders. Die schat is niet verborgen, maar die schat is voor iedereen zichtbaar en toegankelijk, voortdurend. Die schat wordt niet getoond in de mooiste verpakking, maar in een uiterst breekbaar omhulsel, in breekbare kruiken. Deze schat is het Evangelie; de kostbaarste denkbare schat. Zomaar toegankelijk voor iedereen. Niet verborgen, niet achter glas, niet onder de grond, niet vergeten, maar altijd onderweg, als in een processie van aarden kruiken gaat het Evangelie door de wereld.

Zo hoort dat dus helemaal niet. Dat je zo onzorgvuldig met een schat omgaat, moet voor ons wel een ergernis zijn. Het is heel dwaas. Zo raak je die schat kwijt, komt die terecht in de handen van dieven en rovers. Als iedereen er zomaar bij kan, wordt de schat niet voldoende geëerd. Dat is paarden voor de zwijnen werpen. Wat echt kostbaar is, moet achter slot en grendel bewaard worden. Zo hoort dat.

Wij beschermen en verbergen onze schatten. We beschermen onze kinderen, ons bezit, ons land, onze toekomst. Maar wat willen wij daarin dan ten diepste beschermen? Het gaat om *onze* kinderen, *onze* toekomst, *ons* bezit. Betekent dat misschien dat we in alles wat wij beschermen ten diepste onszelf willen beschermen?⁶³ Betekent dat misschien dat wij zelf onze grootste schat zijn? Wij zelf een schat die wij verborgen houden, en als we hem tonen, heel even, dan presenteren we hem in een zo mooi mogelijke verpakking. Zou dat kunnen? Dat we daarom zo hartstochtelijk onze vrijheid, onze beschaving, onze toekomst beschermen, omdat we ten diepste onszelf menen te moeten beschermen?

⁶³ E. Jünger, *Predigten 1*, Stuttgart: Radius 2003, 113.

Die andere schat, die sinds Jezus als in een processie door deze wereld gaat, die schat provoceert ons. Want daarin laat God zien dat Hij geen mens is, dat Hij Zichzelf verbergen en beschermen zou. Het diepste wat God doet, is niet dat Hij in alles wat Hij zegt en doet Zich weer verbergt; dat Hij in alles eropuit is Zichzelf te beschermen. Gods Woord, Zijn innerlijk, is de schat, die in aarden kruiken rondgedragen wordt. Het is het Evangelie van het kruis en de opstanding van Jezus, waarin God Zich aan de wereld prijsgeeft.

En wij? Wij mogen de dragers zijn in de processie van deze schat. Wij zijn de breekbare kruiken, waarin de schat bewaard wordt. Tegen alle regels van het menselijke verstand in, toont God Zichzelf in ons aan de wereld.

Aarden kruiken – zo worden wij hier genoemd. Breekbare kruiken. Of nog anders gezegd: plastic tasjes.

Ik zag eens een zwerver over straat lopen. Hij duwde zo'n winkelwagentje van de Albert Heijn voor zich uit. Daarin lag zijn hele bezit opgetast. In plastic zakken. In zijn handen had hij ook nog een paar van die plastic tasjes. Het kostbaarste, ja alles wat hij had, in plastic tasjes, zo liep hij door de wereld te sjouwen.

Zoals die zwerver, zo is God. God zwerft over de wereld met Zijn hele bezit, het hele Evangelie, gestoken in de wegwerptasjes die wij zijn. Is God niet onvoorzichtig en onhandig, onrealistisch en onredelijk? Ja, maar zo is Hij onze God. Zo is Hij Zichzelf. Het Evangelie moet onder de mensen. Opat wij mensen eens ophouden onszelf voor God en de ander altoos maar te verbergen; zodat we open voor God worden, zoals Hij open is voor ons. Zoals die schat wordt bewonderd en straalt in ons midden; opdat openbaar wordt dat wij in het Evangelie de schat kunnen vinden waar we altijd naar op zoek zijn geweest.

De schat van het Evangelie is er niet om vergeten en verborgen te worden. Zij is er ook niet om bewonderd te worden. Zij is er gewoon, open, bloot en kwetsbaar, opdat wij die schat zouden vinden.

Wie de schat gevonden heeft, die wordt zelf een kruik die een schat rond-draagt. Een plastic tasje van God, onderdeel van Zijn wonderlijke processie. Breekbaar, onaanzienlijk. Een slechte verpakking. Het is waarachtig geen processie, waarbij je je verbaast over de prachtige gewaden van de dragers,

de plechtige en statige manier van voortschrijden, de schittering van het goud en zilver en de edelstenen. Het is een processie waarbij je heel makkelijk bij de buitenkant kunt blijven staan. Dan zie je alleen maar zwerverspullen, al te menselijke mensen, geplaagden, aanstootgevend, zwakken. En je denkt: hierin zit in ieder geval geen schat verborgen. Dit zijn maar breekbare aarden potten.

Zo'n breekbare kruik was Paulus zelf ook en daar hadden ze in Korinthe grote moeite mee. Dat is eigenlijk de hele reden voor Paulus' tweede brief aan die gemeente. De mensen ergerden zich aan Paulus, omdat hij zich niet scheen te bekommeren om de verpakking van het Evangelie. Een goede boodschap moet ook goed verpakt worden, zeiden ze. Maar die Paulus hamert steeds weer op hetzelfde aambeeld: de gekruisigde Christus, en niets dan de gekruisigde Christus. Dat is steeds weer hetzelfde, maar dat verkoopt niet. De mensen willen afwisseling. Juist ook in hun godsdienstigheid. Een markt van mogelijkheden, waar je je kunt vergapen aan de mooiste schatten die er zijn. Steeds ligt er weer wat nieuws bij. Dat moet dan ook goed verkocht worden, in een pakkende outfit en met mooie woorden.

Aan die religieuze markt doet Paulus niet mee. Hij lijkt helemaal geen enkel besef te hebben van de wetten van marketing. Het is allemaal monotoon, altijd hetzelfde aanbod. Altijd de dood van Christus voor de zonden. Ook altijd een stuntelige verpakking. Paulus was geen spreker. Ja, hij kon wel mooie brieven schrijven, maar als je hem in het echt tegenkwam, viel het altijd tegen. Geen innemende persoonlijkheid. Geen vlotte toespraak. Dat konden anderen veel beter. Dat was de mensen in Korinthe ook opgevallen. Waarom dan bij Paulus en zijn Evangelie blijven? Waarom je niet eens wat verder oriënteren?

Ja, waarom niet? Waarom moet het steeds weer herhaald worden, dat het alleen om de gekruisigde Christus gaat? Gaat dat niet voorbij aan onze behoeften, gaat dat wel in op de religieuze markt?

Paulus heeft het inderdaad steeds weer over de gekruisigde Christus. Hij heeft het over *de heerlijkheid van God in het aangezicht van Christus*. De heerlijkheid van God, dus de grootst denkbare schat. Maar waar is die heerlijkheid te zien? Bovenal in de gekruisigde Christus. De heerlijkheid van God schittert in het donker van de dood van Jezus. De schat, die in aarden kruiken wordt rondgedragen, die schat is boven alles het Evangelie van de gekruisigde Christus. Dát is de schat, zegt Paulus. En niets anders.

Ik wil niets weten dan Jezus Christus en Die gekruisigd, zegt hij.⁶⁴ Het woord van het kruis is het goede nieuws, dat de mensen vernieuwt.

Waarom? Omdat juist in de dood van Jezus alles wat zich tegen God verzet heeft, aan het kruis geslagen is. Wat daar werkelijk stierf is alle menselijke wijsheid, alle menselijke kracht, al het menselijke pogen de eigen schatten te bewaren en te verdedigen. Het kruis van Christus spot daarmee. Het zegt nee tegen ons, in al ons pogen onszelf te verbergen in onze woorden. Wij worden door het Evangelie ontmaskerd. Wij worden ontmaskerd als mensen die ons in al onze kracht en wijsheid verbergen voor God. En de schat van het Evangelie is nu, dat God door de zwakheid van het kruis onze kracht ontmaskerd heeft. Dat God door de dwaasheid van het kruis onze wijsheid ontmaskerd heeft. Zo schittert Gods heerlijkheid.

Is dat een schat? Dat zie je er niet zomaar aan af. Het is tegendraads, het is vreemd, het is zwak en dwaas. Zo komt God naar ons toe. Dat is het goud dat God ons aanbiedt. Een breekbare, gekruisigde Christus. Hij is de schat.

Zoals de schat is, zo moet dan ook de verpakking zijn. Breekbare kruiken. Zo past het bij de boodschap. Zo past de vorm bij de inhoud.

Ook de verpakking is dus aanstootgevend. Het kruis roept spot op, maar een processie van plastic zakjes roept ook spot op. Zoals er gespot is met de schat, de gekruisigde Christus, zo wordt er ook gespot met de verpakking.

Miljoenen christenen weten heel goed wat dat betekent. Zij kunnen niet openlijk christen zijn. Voor hen heeft christen-zijn pijnlijke gevolgen. Spot, je baan kwijt, slachtoffer van geweld, vervolging. Zij begrijpen wat Paulus schrijft. Zij weten wat het is om 'in alles verdrukt (...) vervolgd, (...) neergeworpen...'⁶⁵ te zijn.

Maar zij ontdekken daardoor ook iets wat wezenlijk bij het christelijk geloof hoort. Als we ons nooit neergeworpen voelen, is dat niet iets om blij mee te zijn, maar om ons zorgen over te maken. Het grote gevaar voor ons is niet dat mensen zich aan het Evangelie zouden storen, en dat ze zich daarom ook aan ons zouden storen. Het grote gevaar is veel meer, dat het Evangelie

64 1 Korinthe 2:2

65 2 Korinthe 4:8-9

de mensen niets doet, en dat het daarom ook niemand iets kan schelen of wij nu wel christen zijn, of niet.

Wat gebeurde er op de Pinksterdag? De eerste reactie die er komt op de uitstorting van de Heilige Geest is dat mensen zeggen: 'Zij zijn vol zoete wijn.'⁶⁶ Zij hebben te veel gedronken. Ze zijn niet meer bij zinnen.

Wanneer de Bijbel over het begin van iets vertelt, gaat het ook altijd over de essentie daarvan. Wanneer over het begin van de kerk verteld wordt, wordt over het wezen verteld. Daar hoort dus spot bij. Wanneer er niet meer met ons geloof gespot wordt, moeten we ons gaan afvragen of het nog wel het christelijk geloof is. Wanneer we ons nooit neergeworpen weten om Christus' wil, moeten we ons afvragen of we wel leden van Zijn lichaam zijn.

Er is een spotbeeld bekend uit de vroege kerk, waarop een man staat afgebeeld in een houding van aanbidding, en daarachter een man aan een kruis, maar deze gekruisigde heeft het hoofd van een ezel. Er staat onder: Alexamenos aanbidt zijn God.⁶⁷

Dat zijn dingen die je overkomen als je meeloopt in de processie die de schat van het Evangelie door de wereld draagt. Je gekruisigde Koning afgebeeld als een ezel. En jijzelf afgeschilderd als een dwaas. Zo'n prent komt aan als een kaakslag.

In alles verdrukt, in twijfel, vervolgd voel je je, ja neergeworpen. Paulus gebruikt graag beelden uit de sport, niet zelden uit de vechtsport. Hier ook. Het beeld van het ter aarde neergeworpen worden komt uit de worstelsport. Je tegenstander heeft je flink onderuit gehaald. Zo komt zo'n prent aan. Bam, daar lig je. De processie staat stil, komt in een doodlopende straat. De aarden kruik is gebarsten, de schat ligt op de grond.

Het Deense dagblad *Jyllands-Posten* drukte op 30 september 2005 een serie van twaalf satirische politieke spotprenten af, die de islamitische profeet Mohammed afbeelden of zaken die betrekking hebben op de islam. In de Arabische wereld gingen miljoenen mensen de straat op, om excuses te eisen van de Deense regering. Want met de profeet van de islam mag niet gespot worden. Hij is de ideale mens, die je altijd al had willen zijn, en die je in ieder

⁶⁶ Handelingen 2:13

⁶⁷ E. Ferguson, *Backgrounds of Early Christianity*, Eerdmans: Grand Rapids 1993, 560v (afbeelding en toelichting).

geval probeert zoveel mogelijk na te volgen, tot in de details. Zijn kracht en zijn wijsheid, zijn schoonheid en zijn goedheid verdragen geen spot.

Het christelijk geloof is echter een geloof dat vraagt om spot. Het is zo dwaas, dat de menselijke wijsheid er wel mee spotten moet. Het is zo zwak, dat de menselijke kracht er wel om lachen moet.

De gekruisigde Christus is de spotprent die God van Zichzelf getekend heeft. De eeuwige God in een sterfelijk mens; de sterke God in een zwak mens; de gouden schat in een aarden kruik. Dat moet wel spot opleveren. Christenen zijn de plastic tasjes van de Grote Zwerver. Het zijn mensen die met vallen en opstaan, in lompen gehuld, uit heggen en steggen gehaald, in een armetierige processie door de wereld gaan, en zeggen een schat, dé schat, met zich mee te dragen! Dat is toch lachwekkend. Dat heeft toch niets te betekenen op de religieuze markt, waar iedereen zijn waar zo uitstalt, dat het schittert en blinkt, dat het aandacht trekt en dat het verkoopt.

Het christelijke geloof past daar niet. Het onttrekt zich daaraan. Het ligt in de hoek, als een worstelaar die het niet gehaald heeft. Daar moet je de schat gaan zoeken, als je hem wilt vinden.

Hoe houd je dat vol? Wat is er dan nog mooi aan om christen te zijn? Opvallend is dat de grondtoon van Paulus niet pessimistisch is. Hij schrijft: 'We worden in alles verdrukt, *maar niet in het nauw gebracht*, wij zijn in twijfel, *maar niet vertwijfeld*, wij worden vervolgd, *maar niet verlaten*, neergeworpen, *maar niet te gronde gericht*.⁶⁸ De kaakslag is voelbaar, maar het worstelen kent nog een volgende ronde. De processie staat stil, maar niet voorgoed. De kruik is gebarsten, maar niet gebroken.

Hoe weet Paulus dat? Dat weet hij, omdat hij de weg van Jezus Christus kent. Daardoor wordt hij niet verrast door wat hem overkomt. Hij ziet dat het helemaal past bij zijn Heere. Het is dezelfde weg van kruis en opstanding. Christus is ons Hoofd, wij zijn Zijn leden. Wat met Hem gebeurt, gebeurt met ons. Door de dood naar het leven.

Het geheim van de volharding is dus de zekerheid van de mystieke eenheid met Christus. Er kan niets in je leven gebeuren wat die eenheid verbreekt.

68 2 Korinthe 4:8-9

En omgekeerd, is het lijden het grootste bewijs ervoor dat die eenheid werkelijk bestaat. Juist als iemand die, net als Jezus, terneergeworpen is, ontvang je zekerheid dat je één bent met Jezus Christus.

Inderdaad, wat zichtbaar is, is een plastic zakje, een wegwerpartikel. Een arm mens die de weg kwijt is. Maar er is meer dan het zichtbare. Er is ook het onzichtbare.⁶⁹ Dat is: hoezeer je de weg ook kwijt bent, in het geloof kun je al niet meer verdwalen. Wat er ook gebeurt, je bent waar Jezus is. En Jezus is bij God. En bij God ben je onaantastbaar. Daarom staat er: terneergeworpen, *maar niet te gronde gericht*. In Christus ben je onaantastbaar. Hoe vaak je ook terneergeworpen wordt, je kunt niet verliezen. Je leven is in Christus verborgen bij God.⁷⁰ Dat is de troost voor wie de spotprent aanvoelt als een kaakslag. Voor de processie die in een doodlopende steeg is beland. Voor de aarden kruik die gebarsten is.

God is een verzamelaar van wegwerpartikelen. Zo mag je naar je eigen breekbare kruik kijken, zegt Paulus. God nodigt je uit. Als je lichamelijk of geestelijk helemaal geen uitweg meer ziet, als je aan de grond zit, denk dan niet dat God je verlaten heeft of dat Hij niets meer met je kan beginnen. Zeg dan tegen jezelf: '[Ik] draag altijd het sterven van de Heere Jezus in het lichaam mee, opdat ook het leven van Jezus in [mijn] lichaam openbaar wordt.'⁷¹ Als je naar de gemeente kijkt, en denkt: wat moet God met de tobbers die wij zijn, denk dan: 'Wij hebben deze schat in aarden kruiken, opdat de alles overtreffende kracht van God zou zijn en niet uit ons.'

Er is een mooi boek over een priester die ook zo'n aarden kruik was: *The power and the glory* van Graham Greene.⁷² Het speelt in de jaren dertig van de vorige eeuw in Mexico. Daar was toen een communistisch regime dat de kerk helemaal wilde verbannen door de kerken te sluiten en de priesters te verjagen. De hoofdpersoon is de laatste priester die ze nog niet te pakken hebben gekregen. 'In alles verdrukt, *maar niet in het nauw gebracht*, wij zijn in twijfel, *maar niet vertwijfeld*, wij worden vervolgd, *maar niet verlaten*, neergeworpen, *maar niet te gronde gericht*.' Maar zelf is hij ook helemaal geen sterke figuur. Hij is alcoholist. Hij heeft een dochter verwekt bij een van zijn gemeenteleden. Hij is een treurige combinatie van falen en zonden. Op het

69 2 Korinthe 4:18

70 Kolossenzen 3:3

71 Vgl. 2 Korinthe 4:10

72 Graham Greene, *The power and the glory*, 1940 (Ned. Vertaling: 'Het geschonden geweten', Kampen: Kok 2011).

laatst is hij alles kwijt, zelfs zijn *brevier*, het gebedenboek. Het enige wat hij nog heeft is een kruis om zijn nek.

En toch, overal waar hij verschijnt, verschijnt de heerlijkheid van Christus. Daar kunnen mensen weer biechten en vergeving van zonden ontvangen. Daar kunnen ze weer deelnemen aan de eucharistie en zich met elkaar verzoenen. Daar gebeurt wat, daar veranderen mensen. *Ondanks zichzelf* is die man een teken van God. Omdat hij niets anders meer is dan de breekbare verpakking van Gods goud.

Zo is het met die aarden kruiken die wij zijn. *Ondanks onszelf* zal het Evangelie toch de wereld overgaan. Een kerk die een treurige combinatie is van falen en zonden, die kerk gebruikt God. Zo past het bij de Gekruisigde, in Wie geen gedaante of heerlijkheid was.